

**گیاه دارویی بسفایج: ترکیبات شیمیایی، خواص دارویی، اهمیت و کاربرد****حمیده وقاری<sup>۱</sup>، دیاکو صفی زاده<sup>۲</sup>****۱- کارشناس ارشد مهندسی شیمی - بیوتکنولوژی، دانشکده مهندسی شیمی، دانشگاه صنعتی سهند تبریز، تبریز، ایران****۲- مدرس، درمانگر و مشاور طب سنتی، سازمان فنی و حرفه ای، تهران، ایران****چکیده**

گیاهان دارویی اگر چه از دیرباز برای آدمیان آشنا و در بسیاری از مواقع مرهم دردهای بشری بوده است اما پیشرفت‌های علمی و فن آوری طی سه دهه اخیر، اهمیت و نقش سازنده گیاهان دارویی را در تامین نیازهای بشر به ویژه در حیطه دارو و درمان دو چندان ساخته است. بسفایج از جمله گیاهان دارویی مهم در طب قدیم و طب جدید به شمار می‌رود. بسفایج یا بسپایج از نهانزادان آوندی و از گروه سرخس‌ها می‌باشد. ترکیبات بسیار زیاد و متنوعی در ریزوم بسفایج شناسایی و گزارش شده است که می‌توان به انواع ساپونین‌ها، اسانس، قندها، مشتقات الکلی، پروتئین‌ها، کربوهیدرات‌ها، اسیدهای چرب، استرها و رزین‌ها اشاره نمود. بسفایج از زمان باستان در میان ملل مختلف مورد استفاده بوده است. در طب قدیم از بسفایج جهت درمان مشکلات تنفسی و به خصوص بهبود سرفه و تسکین دردهای سینه در سرما خوردگی استفاده می‌کردند. از دیگر اثرات مهم بسفایج می‌توان به خاصیت خلط آور، اشتها آور ضد کرم، ضد روماتیسم، ادرار آور، ملین، مسهل، و تقویت کنندگی آن اشاره نمود. با توجه به خاصیت صفرا آوری بسفایج، این گیاه از قدیم در اروپا برای درمان هپاتیت و یرقان مورد استفاده قرار می‌گرفت. در دوران طب جدید نیز بسفایج به دلیل دارا بودن مواد و ترکیبات موثر، در درمان و پیشگیری بیماریها در صنعت غذا و دارو مورد توجه قرار گرفته است. در این مقاله، گیاه بسفایج و اهمیت آن در طب قدیم و جدید مورد مطالعه و بررسی قرار می‌گیرد. همچنین اهمیت آن در ترکیب داروهای جدید مورد بحث قرار گرفته و محدودیت‌ها و عوارض احتمالی آن بیان می‌گردد.

**واژگان کلیدی:** بسفایج، ساپونین، مواد موثره، جوشانده